

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET

Broj: 01-
Nikšić,

Na osnovu člana 64 stava 10 Statuta Univerziteta CrneGore , a u vezi sa članom 24 Pravila studiranja na master studijama, Vijeće Filološkog fakulteta na sjednici održanoj 8. septembra 2022. godine, donijelo je

ODLUKU

I

Prihvata se master rad na temu „Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo“ kandidatkinje Ane Knežević, Studijski program Engleski jezik i književnost, smjer: Nauka o književnosti.

II

Imenuje se Komisija za odbranu master rada u sljedećem sastavu:

1. Prof. dr Aleksandra Nikčević Batrićević, mentorka
2. Prof. dr Olivera Kusovac, predsjednica
3. Doc. dr Saša Simović, članica

DEKAN

Prof. dr Igor Lakić

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ**

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br. 5702, 2022. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada *Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo* kandidatkinje Ane Knežević (broj indeksa 11/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, u sljedećem sastavu: prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, prof. dr Olivera Kusovac i doc. dr Saša Simović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad *Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo* kandidatkinje Ane Knežević napisan je na osamdeset strana. Pored uvodnih napomena, radne biografije kandidatkinje i izjave o akademskoj čestitosti, te sažetka sa ključnim riječima datim na crnogorskom i engleskom jeziku, osnovnu strukturu rada čine sljedeća poglavlja: „Uvod“, „Ka definisanju starosjedilačke kosmogonije“, „Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo“, „Autorska odgovornost u poeziji Džoj Hardžo“, „Poezija Džoj Hardžo u kontekstu antikolonijalne i feminističke poezije“, „Estetski izbori u poeziji Džoj Hardžo“, „Zaključak – poezija Džoj Hardžo kao iscjeliteljska ceremonija“ i „Literatura“.

Koncepcija rada

U uvodnom poglavlju, koje se sastoji iz tri dijela („Kratak osvrt na život i djelo Džoj Hardžo“, „Ka definisanju hipoteze“, „Hipoteza i rezultati istraživanja“), kandidatkinja nas upoznaje sa književnim stvaralaštvom Džoj Hardžo. Kandidatkinja potom obrazlaže temu i cilj istraživanja, naglašavajući osnovna istraživačka pitanja u kojima se u svom radu bavi. Uočavajući da je očuvanje starosjedilačke kosmogonije, ne samo kao jedinstvene kulturne zaostavštine već i kao saznanog metoda, jedan od primarnih zadataka savremenih starosjedilačkih pisaca i spisateljki, kandidatkinja zaključuje da se pomenuta kosmogonija mora očitavati u djelu spisateljice koja pripada grupi autora koji su sedamdesetih i osamdesetih godina dvadesetog vijeka iznijeli renesansu u književnosti američkih starosjedilaca, i koja se decenijama izražava i kao politička aktivistkinja za pravo na politički, kulturni i književni suverenitet starosjedilačkih naroda. Poslije pregleda prethodnih istraživanja i osvrta na raznovrsnost kritičkih pogleda na poeziju Džoj Hardžo, koja se čita i kao angažovana, postkolonijalna i feministička, Knežević zaključuje da publika iz regiona još uvijek ostaje slabo upoznata sa Hardžinim stvaralaštvom, te da ni u svijetu ne postoji istraživanje koje mu pristupa u njegovoj cjelosti i iz perspektive koja je osnovna tema ovog master rada.

U drugom poglavlju, „Ka definisanju starosjedilačke kosmogonije“, Knežević ukazuje da je starosjedilačka misao o književnosti i specifičnom autohtonom pogledu na svijet sve bogatija i izražava se u velikom broju vrijednih izdanja. Iz praktičnih razloga kandidatkinja se opredijelila da svoje tumačenje zasnuje na objavljenim tekstovima vodećih starosjedilačkih pisaca, istoričara, sociologa, filozofa i teologa, koji dolaze iz različitih plemenskih kultura a koji naglašavaju važnost upoznavanja sa starosjedilačkim pogledom na svijet ne samo u procesu čitanja i razumijevanja starosjedilačke književnosti već i sa pozadinom destruktivne prirode materijalističke civilizacije. Među misliocima koji su postavili temelje novoj poetici ona odabira i detaljno analizira radove Vajna Delorie, Donalda L. Fiksika i Tomasa Norton-Smita. Ovo poglavlje zaključuje se tvrdnjom da je starosjedilačka perspektiva holistička, inkluzivna i neizbježno povezana s jezikom, jezik je povezan sa sistemima mišljenja, koji su povezani sa istorijom i identitetom. Kultura se definiše kao umjetnički, istorijski, književni, duhovni i naučni izraz određenog plemenskog pogleda na svijet, način poznavanja i razumijevanja koji se temelji na kvalitetima specifičnim za plemensku skupinu.

Treće poglavlje čini središnji dio ovoga rada i naslovljeno je „Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo“. Oslanjajući se na nalaze starosjedilačkih teoretičara iz prethodnog poglavlja, Knežević je ovo poglavlje podijelila na sljedeće dijelove u kojima se analizira kako se starosjedilačka kosmogonija izražava u Hardžinoj poeziji: „3.1 Koncept odgovornosti u poeziji Džoj Hardžo“, koje se odnosi na odgovorni društveno-politički angažman umjetnosti u vezi sa političkim borbama naroda, ali i u cilju podizanja ekološke svijesti pojedinaca i grupa; „3.2 Buđenje kulturnog naslijeđa i ceremonija sjećanja u poeziji Džoj Hardžo“, koje govori o neophodnosti razvoja formalnog i neformalnog sistema obrazovanja koje će uključivati plemenske perspektive; „3.3 Postanje kao kontinuirani kružni proces u poeziji Džoj Hardžo“, u kojem se analizira niz precizno odabranih pjesničkih ostvarenja koje reflektuju plemensko razumijevanje kreacije kao neprekidnog procesa i vremena u njegovom kružnom pojavljivanju; „3.4 Mapiranje svetog prostora u poeziji Džoj Hardžo“, u kojem se dekonstruiše koncept imperijalne kartografije i ukazuje na specifično plemensko doživljavanje prostora kao identitetskog činioca; „3.5 Koncept doma u poeziji Džoj Hardžo“, koje je podijeljeno na dva dijela, „3.5.1 Dom kao fizički prostor“, koje dočarava otimanje starosjedilačke domovine kao duboki egzistencijalni gubitak koji je narode natjerao da prihvate hibridnost identiteta u stalnom mijenjanju prostora bitisanja, i „3.5.2 Dom kao reprezentativni prostor“, u kojem se govori o nastojanjima da se rekonstruiše osjećaj doma kroz upražnjavanje plemenskih kulturnih praksi, kao i u umjetnosti; i „3.6 Sveta bića u poeziji Džoj Hardžo“, koji se bavi oživljavanjem likova iz starosjedilačkog folklora u savremenoj poeziji i životu.

U četvrtom poglavlju razmatra se „Autorska odgovornost u poeziji Džoj Hardžo“ i starosjedilačko razumijevanje da pjesnik i pjesma ne mogu postojati sami. Hardžino razumijevanje uloge autora u odnosu na književnu i kulturnu tradiciju, kao i ključne uloge čitaoca u postojanju i određivanju značenja poezije, upoređuje se sa konceptima autorstva koje su razvili T. S. Eliot i Rolan Bart, a kojim se pjesnik oslobađa sopstvene ličnosti i postaje prenosnik književnog izraza. U skladu sa starosjedilačkim pogledom na svijet, pokazuje se kako autorska odgovornost starosjedilačkog pisca postoji u domenu baštinenja kulturnog znanja, proizvoda intelekta i mašte, priča i protokola, ali i sjećanja na velike ljude i njihova djela.

U petom dijelu rada, naslovljenom „Poezija Džoj Hardžo u kontekstu antikolonijalne i feminističke poezije“, Knežević razmatra elemente Hardžine poezije koji je približavaju borbama drugih marginalizovanih naroda i grupa, ali je izdvaja specifičnošću antikolonijalnih napora starosjedilačkog stvaraoca čiji narod nije ostvario postkolonijalni status. Hardžina poezija približava se feminističkoj kroz eko-feminističke spoznaje koje ponovo povezujemo sa starosjedilačkim aktivizmom protiv opredmećujuće prirode liberalne ekonomije.

Šesti dio ovog master rada posvećen je estetskim izborima u poeziji Džoj Hardžo. Sastoji se od tri poglavlja, i to: „6.1 Vizuelni izbori u poeziji Džoj Hardžo“, „6.2 Jezički izbori u poeziji Džoj Hardžo“ i „6.3 Versifikacioni izbori u poeziji Džoj Hardžo“. U ovom dijelu se zaključuje da uslijed njenog naglašenog aktivizma, savremena poezija američkih starosjedilaca često zadržava tradicionalni kontekst ritualizovanog jezika kojim se prizivaju važni intelektualni ciljevi. Na taj način starosjedilačke ceremonije često čine osnovu većine savremene poezije, te direktno utiču na formiranje poezije time što sadrže starosjedilački pogled na svijet, formalne strukture bakanja, molitve, vizuelne simbole i gestikulaciju kojima se restaurira cjelokupnost postanja u cilju integrisanja zajednice sa okružujućom prirodom.

U zaključku naslovljenom „Zaključak – poezija Džoj Hardžo kao iscjeliteljska ceremonija“, Knežević zaključuje da se unutar starosjedilačkog konteksta umjetnost ne razmatra jedino naspram estetskih dimenzija već i unutar konteksta korisnosti, a poetski izraz se vidi kao društveno-politički izraz ili medijator iskustva trenutka.

Literatura sadrži ukupno 107 referenci koje se korištene u radu, od kojih deset referenci čine primarni izvori.

Metode i predmet istraživanja

Knežević se u svom master radu koristi različitim metodama nauke o književnosti i humanističkih nauka uopšte. Hipoteza u ovom radu izgrađena je oslanjanjem na eksperte iz oblasti koji sugerišu da savremena starosjedilačka književnost svoju jedinstvenost dobija čuvanjem starosjedilačke kosmogonije. Zatim je deduktivnom metodom, tj. polazeći od opštih stavova izdvojen sud koji je provjeren u devet zbirki

poezije Džoj Hardžo i potvrđena je njegova valjanost, odnosno pretpostavku da je Hardžino starosjedilačko porijeklo odredilo njen pogled na svijet, te da njena poetika počiva na očuvanju i potvrđivanju autohtonog iskustva. Dobijeni materijal je dalje sistematično uređen u logičke grupe naučnog saznanja, kao i proceduralnim definicijama koje ona dijeli sa drugim humanističkim naukama.

Pristupajući prikupljanju informacija u svrhu testiranja hipoteze, kandidatkinja se okreće induktivnom promišljanju i uočene činjenice objašnjava na osnovu postavljene hipoteze. Koristeći se kvalitativnom metodom, kandidatkinja registruje ideološka načela pjesnikinje i upoređuje ih sa postkolonijalnim, feminističkim i ekofeminističkim. Da bi definicija do koje su došlo bila realna i karakteristična, koristeći se deskriptivnom i komparativnom metodom precizirana je suština predmeta obrade, odnosno specifičnosti koje ga razlikuju od prvog sljedećeg roda, tj. feminističke i postkolonijalne poezije. Sakupljanju informacija i bilježenja podataka pristupljeno je eksplorativnom metodom, uslijed činjenice da poezija Džoj Hardžo nije dovoljno naučno istražena, kao i interpretativnom metodom, opisnom i semiotičkom analizom sadržaja poezije, uočivši koncepte postanja, odgovornosti, oživljavanja plemenskog znajja, sjećanja, doma, te eksploataciju folklornih figura ilustrativnih za temu.

Koristeći se strukturnom analizom, kandidatkinja zaključuje da tematski izbori određuju estetske. Iz koncepta autorske odgovornosti prikladnog angažovanoj poeziji, obrađenom u četvrtom dijelu, proizilazi razumijevanje moći tekstova različitih verbalnih i neverbalnih formata, pa se primjećuje da se plemenska ritualna praksa rekreira u poeziji kroz ponavljanje strofa, stihova, fraza ili pojedinačnih riječi, odnosno oživljavanjem razgovorne sintakse tradicionalnog starosjedilačkog pripovijedanja, te popularnih muzičkih ritmova i šablona. Zaključivši da se Hardžina poetika ogleda u estetskim odabirima, definisani su osnovni vizuelni, jezički i versifikacioni izbori pjesnikinje. U ovom dijelu kandidatkinja se koristi metodom pomnog čitanja.

Na kraju, metodom generalizacije, obrativši pažnju na odnose pojedinačnih radova u njihovom tematskom pojavljivanju, te upoređujući brojne kritičke osvrte na poeziju Džoj Hardžo, kandidatkinja zaključuje da je u njenom ideološkom i estetskom nastojanju poezija Džoj Hardžo jednako upućena starosjedilačkom i subjektu koji to nije.

Istraživačka pitanja

Kandidatkinja polazi od pretpostavke da je starosjedilačko porijeklo Džoj Hardžo odredilo njen pogled na svijet i jasno se ogleda u poeziji koju piše. Njena osnovna hipoteza je da poetika Džoj Hardžo počiva na očuvanju ovog vjekovno marginalizovanog i poništavanog naslijeđa i da čuvanjem ovog znanja poezija potvrđuje postojanje starosjedilačkog iskustva u svijetu koji ga ne prepoznaje, ali i prošlosti koja mora biti sadržana u aktivnom razumijevanju sadašnjosti.

Podteza ovog master rada jeste da je cilj ovog pjesničkog postupka da verbalizovanjem kroz nove jezičke i pjesničke forme starosjedilačka kosmogonija postane valorizovana u savremenom svijetu kao jednako validna saznajna forma i metoda. Sljedeće načelo jeste da se poetika ove pjesnikinje ogleda u ideološkim i estetskim odabirima. Stoga ovaj rad najprije definiše osnovne teme, a zatim estetske, vizuelne, jezičke, ritmičke i versifikacione, izbore kroz koje se ove teme razvijaju. Najčešće teme u ovoj poeziji su cirkularnost vremena i prostora, pa među vizuelnim likovima preovladavaju krugovi. Cirkularnost zahtijeva povezanost, balansiranost i recipročnost i otuda se razvijaju scene komunikacije sa porodicom, precima, prijateljima, prirodnim svijetom, proizvodima intelekta i mašte.

Na kraju, kandidatkinja je pretpostavila da se uslijed rečenog poezija Džoj Hardžo pojavljuje kao specifična iscjeliteljska ceremonija osmišljena za sve čitaoce, a elaborirana postepeno kroz pojedinačne radove pjesnikinje.

Zaključci i naučni doprinos

Master rad *Elementi starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Hardžo* kandidatkinje Ane Knežević potvrđuje postavljene hipoteze i doprinosi kritičkom i analitičkom čitanju poezije Džoj Hardžo. Ana Knežević je na studiozan i teorijski utemeljen način predstavila rezultate istraživanja. Uspjela je da

ukaže na značaj starosjedilačke perspektive u otkrivanju novih, manje očiglednih slojeva značenja u djelu ove pjesnikinje.

Kako je već navedeno da ne postoji obuhvatno istraživanje elemenata starosjedilačke kosmogonije u poeziji Džoj Harždo, ovaj pokušaj definisanja rezultirao je prvim tekstom ovakve sadržine u regionu i time ovaj rad predstavlja značajan referencijalni tekst za druge istraživače u ovoj oblasti, čime će posebno doprinijeti razvoju studija anglistike u regionu i šire. Potom, definisanjem načina na koji se starosjedilačka kosmogonija rekreira u devet zbirki poezije Džoj Hardžo, ovo je prvo obuhvatno istraživanje koje će predstavljati doprinos nauci o književnosti, širokoj oblasti književnosti na engleskom jeziku, te američkoj i starosjedilačkoj književnosti i poeziji. Ovo istraživanje takođe će biti primjenljivo u analizi književnih ostvarenja drugih autora, starosjedilačkih, marginalizovanih, te postkolonijalnih naroda, pogotovu onih angažovanih u borbi za ljudska prava, podizanje ekološke svijesti i očuvanje kulturne baštine. Ova pretpostavka otvara mogućnost mnogih komparativističkih istraživanja. Na kraju, na osnovama ovog istraživanja biće moguće zasnovati različite translatološke analize.

Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati izvještaj o master radu kandidatkinje Ane Knežević i da odobri javnu odbranu njenog master rada.

KOMISIJA

prof. dr Olivera Kusovac, predsjednica komisije

Olivera Kusovac

prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, mentorka

Aleksandra Nikčević-Batrićević

doc. dr Saša Simović, članica komisije

Saša Simović

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primljeno:	12.07.2022.		
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	1603		

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlažem da Komisiju za odbranu magistarskog rada *Elementi starosjedilačke kosmogonije u poezji Džoj Hardžo* kandidatkinje Ane Knežević (broj indeksa 11/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, smjer: Nauka o književnosti, čine:

- prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, mentorka;
- prof. dr Olivera Kusovac, predsjednica komisije;
- doc. dr Saša Simović, članica komisije.

prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević

Aleksandra Nikčević-Batrićević